

УДК. 342.95

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.3.35>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Шевчук О.М.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
ORCID: 0000-0003-4864-7316
e-mail: oleksandr-shevchuk@ukr.net*

Матат Ю.І.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
адвокат,
Національна асоціація адвокатів України
ORCID: 0000-0002-5604-7241
e-mail: yuriy.matat2023@gmail.com*

Шевчук О.М. Матат Ю.І. Організаційно-правові засади протидії наркозлочинності: міжнародний аспект.

В статті досліджено особливості теоретичних та практичних проблем організаційно-правових засад протидії наркозлочинності у міжнародному аспекті. Запропоновано під організаційно-правовими засадами протидії наркозлочинності розуміти систему нормативно-правових актів, які складаються з адміністративно-правових норм і регулюють найбільш важливі аспекти організації й функціонування його суб'єктів протидії з дотримання законодавства у сфері забезпечення протидії наркозлочинності. Указано на підходи проекту Стратегії державної політики України на період до 2030 року в контексті вимог євроінтеграції із врахуванням положень Угоди про асоціацію України та ЄС 2014 року та виокремлено пріоритетні напрямки Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. Визначено, що Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. має на меті захистити та покращити добробут суспільства та окремої людини, захистити та зміцнити громадське здоров'я, запропонувати високий рівень безпеки та добробуту для широкої громадськості та підвищити медичну грамотність. Встановлено що політики Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. проголошенні в трьох сферах, а саме: (1) зменшення пропозиції наркотиків та посилення безпеки; (2) зниження попиту на наркотики (послуги з профілактики, лікування та догляду); (3) подолання шкоди, пов'язаної з наркотиками, а також включає напрямки: (а) міжнародна співпраця, (б) дослідження, інновації та прогнозування; (в) координація, управління та впровадження. Указано, що одним із важливих стратегічних пріоритетів Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. є забезпечення доступу до послуг лікування та догляду, що передбачає добровільний і недискримінаційний доступ до широкого спектру ефективних послуг, заснованих на фактичних даних, включаючи професійне консультування, психосоціальне, поведінкове та медикаментозне лікування, в тому числі орієнтовану на застосування програм замісної опіоїдної підтримуючої терапії, реабілітацію, соціальну реінтеграцію та програми підтримки відновлення.

Ключові слова: запобігання наркозлочинності, публічне адміністрування, незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, антинаркотична безпека, міжнародний аспект, організаційно-правові засади.

Shevchuk O.M. Matat Yu.I. Organizational and legal principles of countering drug crime: international aspect.

The article examines the peculiarities of the theoretical and practical problems of the organizational and legal foundations of combating drug crime in the international aspect. It is suggested that the organizational and legal principles of countering drug crime should be understood as a system of normative and legal acts, which consist of administrative and legal norms and regulate the most important aspects of the organization and functioning of its subjects of countering in compliance with legislation in the field of countering drug crime. The approaches of the draft Strategy of the State Policy of Ukraine for the period until 2030 in the context of the requirements of European integration, taking into account the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU of 2014, are indicated, and the priority areas of the EU Drug Strategy for 2021–2025 are highlighted. The EU Drugs Strategy 2021–2025 is set to protect and improve societal and individual well-being, protect and strengthen public health, offer a high level of safety and well-being for the general public, and increase health literacy. It is established that the policies of the EU Drug Strategy for 2021–2025 are announced in three areas, namely: (1) reducing the supply of drugs and strengthening security; (2) reducing the demand for drugs (prevention, treatment and care services); (3) addressing drug-related harm, and includes: (a) international cooperation, (b) research, innovation and forecasting; (c) coordination, management and implementation. It is indicated that one of the important strategic priorities of the EU Drug Strategy for 2021–2025 is to ensure access to treatment and care services, which involves voluntary and non-discriminatory access to a wide range of effective services based on evidence, including professional counseling, psychosocial, behavioral and drug treatment, including targeted opioid replacement therapy programs, rehabilitation, social reintegration, and recovery support programs.

Key words: drug crime prevention, public administration, illegal circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors, anti-narcotic security, international aspect, organizational and legal principles.

Постановка проблеми. Основні вектори організаційно-правових засад протидії наркозлочинності у міжнародному аспекті повинні бути спрямовані на сприяння більшій міжнародній співпраці для протидії впливу світової проблеми наркотиків на здоров'я, управління та безпеку, а й на надання допомоги державам-членам ЄС та світу у передбаченні та усуненні загроз, які становлять незаконні ринки наркотиків, і пом'якшення їх наслідків на громадське здоров'я [1]. У Всесвітньому звіті про наркотики 2023 року вказано, що корупція та незаконний обіг наркотиків є близькими, взаємодоповнюючими та взаємно підсилюючими правопорушеннями та є однією із загроз для суспільства. У цьому ж Звіті 2023 року вказано, що кількість людей, які використовують наркотики не у медичних цілях у світі, виросла з 240 мільйонів осіб у 2011 році до 296 мільйонів у 2022 році [2].

За даними Всесвітнього звіту про наркотики за 2024 рік також зазначено, що у 2022 році більше 292 мільйони людей, або кожна 18-а, вживали наркотики в протягом останнього року – що на 20 відсотків більше, ніж десять років тому. Приблизно 30 мільйонів людей протягом останнього року вживали амфетаміни та 60 мільйонів людей вживали опіоїди, з яких приблизно половина вживала опіати [1]. Так, у 2022 році близько 7 мільйонів людей у всьому світі офіційно контактували з поліцією у зв'язку зі наркозлочинами, причому близько двох третини випадків були пов'язані з вживанням наркотиків або зберіганням їх з метою вживання. Менш ніж половина – 2,7 мільйона осіб – було залучено до кримінальної відповідальності за наркозлочини, та більше 1,6 мільйона було засуджено [1]. Відзначимо, що приблизно 64 мільйони людей у всьому світі страждають від розладів, пов'язаних із вживанням наркотиків, лише кожен 11 лікується. Жінки отримують менший доступ до лікування, ніж чоловіки, лише одна з 18 жінок із розладами, пов'язаними з вживанням наркотиків, лікується проти кожного сьомого чоловіка [1]. Тобто, зберігається зростання кількості людей, які використовують наркотики не у медичних цілях у світі та спостерігається тенденція зростання наркозлочинів у цій сфері. Однією із важливих міжнародних проблем також є збільшення незаконної торгівлі наркотичними засобами в мережі Інтернет. Вищенаведене указує на актуальність дослідження проблематики організаційно-правових засад протидії наркозлочинності у міжнародному аспекті на сучасному етапі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання протидії наркозлочинності досліджували багато науковців, що вказує на підвищений інтерес до цієї проблематики в юридичній науці.

Так, звернули науковці звернули уваги адміністрування протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів [3], проблемні питання адаптації законодавства України щодо контролю за обігом наркотиків до законодавства Європейського Союзу [4], адміністративні повноваження органів державної влади у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин [5], особливості забезпечення прав наркозалежних на реабілітацію в Україні та Європейському Союзу [6], проблемні питання взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів [7], специфіку діяльності органів публічної адміністрації України щодо протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [8], та окремі проблемні питання реалізації права на охорону здоров'я наркозалежних осіб в Україні [9], проблемні питання запобігання наркообігу [10] та ін. Однак, окремі питання визначення сутності організаційно-правових засад протидії наркозлочинності у міжнародному аспекті в сучасних умовах розвитку права залишились поза увагою дослідників та експертів адміністративного права.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей теоретичних та практичних проблем визначені сутності організаційно-правових засад протидії наркозлочинності у міжнародному аспекті, його ознак та особливостей.

Виклад основного матеріалу. Протидія наркозлочинності – це діяльність держави і суспільства, спрямована на виявлення, усунення або нейтралізацію причин наркозлочинності та умов, що їй сприяють, явищ і процесів, які обумовлюють зростання окремих типів і видів незаконного обігу наркотиків, факторів, що впливають на формування наркозалежності у певних категорій осіб, вплив на умови їх життя і виховання, усунення конкретних умов, які обумовлюють участь у не законному обігу наркотиків окремих осіб, визначення форм і методів соціального контролю за обігом наркотиків з метою утримання його на мінімальному рівні, здійснення кримінально-правового та іншого правового примусу за фактами винної участі у протиправній діяльності [11, с. 193]. Протидія наркозлочинності повинна здійснюватись на різних рівнях: міжнародному, національному, регіональному та місцевому тощо [8; 12]. Щодо визначення незаконного обігу наркотичних засобів. Так, М. Хрупа під розглядуваним поняттям розуміє небезпечне для здоров'я людей та економіки антисоціальне явище, що полягає в не періодично повторюваній не ліцензованій діяльності по виробництву, розподілу, торгівлі наркотичними засобами, спрямованій на задоволення незаконного попиту на них на «чорному» ринку з метою одержання наживи [14, с. 31]. Щодо категорії «протидія незаконному обігу наркотичних засобів» – то це застосування комплексу заходів правового, економічного, медичного і соціального характеру, спрямованих на скорочення їх незаконного обігу та немедичного вживання наркотичних засобів, і пов'язаних з ними кримінальних проступків та адміністративної деліктності, до рівня мінімальної небезпеки для суспільства [4, с. 136; 13, с. 31].

Організаційно-правові засади протидії наркозлочинності ми розглядаємо в межах публічного адміністрування. Зокрема, існує науковий підхід, що публічне адміністрування – це регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг [14, с. 9]. Публічне адміністрування – це система адміністративних інститутів, за допомогою якої відповідальність за виконання державних рішень реалізується зверху донизу. Тобто, на думку автора – це керовані дії групи людей щодо справ державних, які пов'язані із 3-ма гілками влади, а саме: законодавчою, виконавчою і судовою [15, с. 4]. В наукових джерел, приміром, передбачено категорію «організаційно-правові засади взаємодії незаконному обігу наркотичних засобів» яке являє собою спільну цілеспрямовану та узгоджену за змістом діяльність всіх суб'єктів, які мають повноваження щодо реалізації державної політики у цій сфері та створення необхідних правових та технічних можливостей державними інститутами, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями щодо запобігання протидії та припинення незаконного обігу наркотичних засобів та мінімізації наслідків їх використання [6, с. 3]. На нашу думку, організаційно-правові засади протидії наркозлочинності слід розуміти систему нормативно-правових актів, які складаються з адміністративно-правових норм і які визначають основні принципи, завдання, форми та методи розвитку нормотворчої і розпорядчої діяльності суб'єктів протидії наркозлочинності із дотримання законодавства у сфері забезпечення протидії наркозлочинності.

Відмітимо, що процес встановлення законодавчого регулювання з питань організаційно-правових засад протидії наркозлочинності відбувався всі роки поточного сторіччя, починаючи з першої в історії конвенції про наркотики в Гаазі (1912 р.) [18, с. 119]. Усесвітня антинаркотична діяльність, що набирала темпів, привела до прийняття Міжнародної конвенції з опіуму 1925 р. і створення Центрального постійного комітету з опіуму. Через шість років у Женеві 13 червня 1931 р. підписана і в 1933 р. вступила в дію міжнародна Конвенція з обмеження виробництва й регулювання розподілу наркотичних засобів [13, с. 31]. У подальшому, заходи протидії наркозлочинності на міжнародному рівні набули відображення у ряді нормативних документів, зокрема впровадження положень Конвенції про боротьбу з незаконним обігом небезпечних лікарських засобів (1936 р.) та Протоколу (1946 р.) про внесення змін в Угоди, Конвенції та Протоколи про наркотики, що були укладені в Гаазі 23 січня 1912 р., в Женеві 11 лютого 1925 р., 19 лютого 1925 р. і 13 липня 1931 р., в Бангкоці 27 листопада 1931 р. і в Женеві 26 червня 1936 р., створили підґрунтя для введення системи статистичного контролю дозволів на імпорт та експорт наркотиків, ввели обмеження світового виробництва наркотиків до обсягу медичних і наукових потреб та встановлення суворих заходів щодо покарання осіб, які задіяні в незаконному обороті наркотиків [17, с. 87].

У 1964 р. Україна, як суб'єкт ООН, ратифікувала Єдину конвенцію (1961 р.), а в 1978 р. – Конвенцію 1971 р., якими передбачено основні вимоги у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. У 1991 р. Україною ратифіковано Міжнародну конвенцію ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року. Тобто міжнародне законодавство з питань організаційно-правових засад протидії наркозлочинності складається з трьох основних Конвенцій ООН; Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року [18], Конвенції про психотропні речовини 1971 року [19], Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року [20] тощо. Зокрема, у Конвенції ООН про наркотичні засоби 1971 року наголошено, що Сторони визнали, що застосування наркотичних засобів у медицині продовжує бути необхідним для полегшення болю і страждань і що повинні бути вжиті належні заходи для задоволення потреб у наркотичних засобах для таких цілей. Також особливе значення у сфері протидії наркозлочинності відіграють приписи Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року.

З метою захисту та покращення добробуту суспільства та окремої людини, захисту та зміцнення громадського здоров'я, запровадження високого рівня безпеки та добробуту для широкої громадськості та підвищення медичної грамотності на постійній основі приймаються відповідні стратегії щодо наркотиків [6, с. 267]; [21]; [4, с. 121]. Так, у 2013 році уряд України схвалив Стратегію державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року [21] на сьогодні йде процес схвалення Стратегії державної політики на період до 2030 року [22], в якій зазначено, що основна ціль правоохоронних органів – це організація протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, виявлення, недопущення вчинення та розкриття правопорушень, а також проведення профілактичних заходів, спрямованих на зменшення пропозиції таких засобів та речовин у незаконному обігу. Дана Стратегія до 2030 року враховує Рекомендації Ради № 2003/488/ЄС від 18 червня 2003 року про запобігання та зменшення шкоди здоров'ю, пов'язаної із наркотичною залежністю [23].

Стратегія державної політики на період до 2030 року повинна відповідати зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, передбаченими Розділом III «Юстиція, свобода та безпека» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію України та ЄС 2014 року) у статті 21 та 27, Главою 22 «Громадське здоров'я» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» (статті 427 та 428) Угоди про асоціацію 2014 року [24]. Зокрема, у проекті Стратегії державної політики на період до 2030 року у порівнянні із положеннями Стратегії державної політики на період до 2020 року впроваджено нові приписи та організаційно-правові заходи протидії наркозлочинності.

Відповідно до статті 21 Угоди про асоціацію України та ЄС [24] Сторони співробітничать у питаннях, що стосуються боротьби з незаконним обігом наркотиків, ґрунтуючись на спільно погоджених принципах, що відповідають міжнародним конвенціям у цій сфері, при цьому беручи до уваги Політичну декларацію та Декларацію про керівні принципи скорочення попиту

на наркотики, прийняті у червні 1998 року. Таке співробітництво спрямоване на боротьбу з незаконним обігом наркотиків, зменшення обсягів постачання, торгівлі та попиту на наркотики, боротьбу з наслідками для здоров'я та соціальними наслідками наркозалежності, а також на більш ефективне запобігання відводу хімічних прекурсорів, що використовуються для нелегального виробництва наркотиків та психотропних речовин. Сторони використовують необхідні методи співробітництва для досягнення зазначених цілей, забезпечуючи збалансований та інтегрований підхід до зазначених питань [24]. Згідно із статтею 426 вищенаведеної Угоди про асоціацію, сторони розвивають співробітництво в галузі охорони здоров'я з метою підвищення рівня його безпеки та захисту здоров'я людини як передумови сталого розвитку та економічного зростання [24].

Повертаючись до приписів проекту Стратегії державної політики на період до 2030 року варто відмітити, що одним із напрямків Стратегії є зменшити кількість доступних на нелегальному ринку психоактивних речовин; зменшення попиту на наркотичні засоби, що знаходяться в незаконному обігу, що передбачає як популяризацію здорового способу життя, вжиття заходів із збереження здорового та працездатного населення держави, так і раннє виявлення проблем залежності та інших розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин, своєчасне та якісне надання медичної та психосоціальної допомоги особам, що її потребують, їх ресоціалізацію [22] є достатньо перспективним напрямком. Крім того, у проекті Стратегії державної політики на період до 2030 року визначено форми співробітництва у тому числі й сфері протидії наркозлочинності, зокрема, охоплює такі сфери: (1) попередження та контроль за неінфекційними хворобами шляхом обміну інформацією та найкращими практиками, пропагування здорового способу життя; (2) визначення основних детермінант здоров'я та проблем в галузі охорони здоров'я, наприклад здоров'я матері і дитини, психічне здоров'я, алкогольна, наркотична та тютюнова залежність, зокрема імплементацію Рамкової конвенції з контролю над тютюном 2003 року [22] тощо.

Потрібно звернути увагу на такий важливий документ організаційно-правових засад протидії наркозлочинності у напрямку європейської інтеграції України у цій сфері як Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр.. Цей міжнародний спрямований на захист і покращення добробуту суспільства та окремої людини захистити та зміцнити громадське здоров'я, й метою має запропонувати високий рівень безпеки та добробуту для населення громадськості та підвищення медико-санітарної грамотності. Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. має науково-обґрунтований, комплексний, збалансований характер та міждисциплінарний підхід до явища наркотиків на національному, європейському та міжнародному рівнях [26]. Стратегія структурована навколо трьох основних напрямів подолання проблеми торгівлі незаконними наркотиками, а саме: (1) зменшення пропозиції наркотиків й посилення безпеки; (2) зменшення попиту на наркотики включаючи профілактику, лікування та догляд за послуги; (3) подолання шкоди, спричиненої вживанням наркотиків, а також в контексті (міжнародного співробітництва; дослідження нових наркотичних засобів, інновацій та форсайт; координація, управління та впровадження новітніх заходів запобігання незаконному обігу наркотиків [26].

Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. також включає в себе перспективу гендерної рівності та справедливості у сфері охорони здоров'я [26]. Одним із пріоритетів вищенаведеної Стратегії направлений на запобігання організованим злочинним групам високого ризику, які діють в ЄС і за кордоном на ринках незаконного обігу наркотиків; передбачити пріоритети в синергії з політичним циклом ЄС для організованих і серйозних міжнародних злочинів у сфері незаконного обігу й порушити злочинні бізнес-моделі особливо тих, які сприяють співпраці між різними організованими злочинними групами й запобігти та усунути зв'язки з іншими загрозами безпеці людини [26]. Крім того, Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. направлена на підвищення шляхів відстежування, замороження та конфіскування доходів та інструментів, якими користуються організовані злочинні групи, які займаються незаконним обігом наркотиків. Також, Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. направлена на запобігання злочинам, пов'язаним з наркотиками, з особливим акцентом на необхідності протидії насильству, обмежити корупцію та боротися з експлуатацією вразливих груп шляхом вирішення проблеми основоположних факторів, які призводять до їх участі в незаконних ринках наркотиків [26].

Відмітимо що, із стратегічних пріоритетів Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. визначено що забезпечення доступу до послуг лікування та догляду, що передбачає добровільний

і недискримінаційний доступ до широкого спектру ефективних послуг, заснованих на фактичних даних, включаючи професійне консультування, психосоціальне, поведінкове та медикаментозне лікування, в тому числі орієнтовану на опіоїдну підтримуючу терапію, реабілітацію, соціальну реінтеграцію та програми підтримки відновлення. Крім того, у Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. зазначено, що відсутність доступу та доступності контрольованих речовин для медичних та наукових цілей є причиною непотрібних людських страждань, і це не відповідає міжнародним угодам та дотриманню прав людини. У той же час, існує реальний ризик неправомірного використання та поширення цих речовин [26].

В подальшому зупинимось 11 стратегічних пріоритетів Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. містить у сфері протидії наркозлочинності: (1) знищення та ліквідація організованих злочинних груп високого ризику, пов'язаних із торгівлею наркотиками, які діють у державах-членах ЄС, походять із них або націлені на них; усунення зв'язків з іншими загрозами безпеці та покращення запобігання злочинності; (2) посилення виявлення незаконного оптового обігу наркотиків і прекурсорів у пунктах в'їзду та виїзду з ЄС; (3) припинення використання логістичних і цифрових каналів для розповсюдження заборонених наркотиків у середніх і малих обсягах і збільшувати обсяги вилучень заборонених речовин, що перевозяться контрабандою через ці канали, у тісній співпраці з приватним сектором; (4) припинення незаконного виробництва наркотиків і протидія незаконному вирощуванню; запобігання витоку та обігу прекурсорів наркотиків для незаконного виробництва наркотиків; та усунення шкоди навколишньому середовищу; (5) профілактика вживання наркотиків та підвищення обізнаності про побічні ефекти наркотиків; (6) забезпечення доступу до послуг з лікування та догляду та покращення їх; (7) зменшення ризику та шкоди при втручанні та інших заходах для захисту і підтримки людей, які вживають наркотики; (8) забезпечувати здоров'я та соціальні потреби людей, які вживають наркотики у в'язниці та після звільнення; (9) посилення міжнародного співробітництва з третіми країнами, регіонами, міжнародними та регіональними організаціями, а також на багатосторонньому рівні для досягнення підходу та цілей Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. Посилення ролі ЄС як глобального посередника для політики щодо наркотиків, орієнтованої на людей і захисту прав людини; (10) створення синергії для надання ЄС та його державам-членам комплексної науково-дослідної бази та можливостей для прогнозування, необхідних для більш ефективного, інноваційного та гнучкого підходу до зростаючої складності явища наркотиків, а також для підвищення готовності ЄС та її держав-членів щодо реагування на майбутні виклики та кризи; (11) забезпечення оптимальної реалізації Стратегії та Плану дій щодо протидії незаконному обігу наркотиків, координація за замовчуванням усіх зацікавлених сторін та надання відповідних ресурсів на рівні ЄС та національному рівні [27].

Висновок: Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. має на меті захистити та покращити добробут суспільства та окремої людини, захистити та зміцнити громадське здоров'я, запропонувати високий рівень безпеки та добробуту для широкої громадськості та підвищити медичну грамотність. У рамках **скорочення пропозиції наркотиків та покращення безпеки** Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. спрямована на всі аспекти ринку незаконних наркотиків і включає запобігання, стримування та припинення наркозлочинності, зокрема організованої злочинності, шляхом співпраці між правосуддям і правоохоронними органами, розвідкою, та спрямована на заборону, конфіскація активів пов'язаних із наркозлочинністю, розслідування та управління кордоном із метою запобігання контрабанді наркотичних засобів. Сфера політики щодо **зменшення попиту на наркотики** охоплює низку взаємодоповнювальних заходів, включаючи профілактику наркозлочинності, раннє виявлення та втручання, консультування, лікування, реабілітацію, соціальну реінтеграцію та ресоціалізацію. Більшість вищенаведених положень Стратегії ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 рр. та Плану дій ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 роки уже запропоновано для впровадження в національне антинаркотичне законодавство, однак на сьогодні не затверджено проект Стратегії державної політики України на період до 2030 року, який потребує негайно його схвалення урядом України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. World Drug Report 2024. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2024.html> (дата звернення: 06.08.2024).

2. World Drug Report 2023. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2023.html> (дата звернення: 06.08.2024).
3. Підгорний Б.А. Адміністрування протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів: поняття та сутність. *Проблеми законності*. 2014. Вип. 126. С. 133–138.
4. Shevchuk, O., Protsiuk, I., Mohonchuk, S., Papusha I. Adaptation of Ukrainian legislation on drug trafficking control to the European Union legislation (separate aspects) *Juridical tribune-tribuna juridica*. 2019. Vol. 9 Special Issue: SI. P. 117–126.
5. Пристінська К.О. Організаційно-правові засади взаємодії органів публічної адміністрації щодо запобігання незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: автореф. канд. юрид. наук за спец.: 12.00.07. Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», 2021. 21 с.
6. Shevchuk O., Matyukhina N., Davydenko S., Babaieva O., Lysodyed O. Features of ensuring the rights of drug addicts for rehabilitation in Ukraine and the European Union: Comparative Legal Aspect. *Juridical Tribune – Tribuna Juridica*. 2022. Volume 12, Issue 2, P. 264–282.
7. Грень Р.Р. Взаємодія оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 38 (2). С. 99–102.
8. Волощук А.М. Діяльність органів публічної адміністрації України щодо протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: питання теорії та практики: монографія. Одес. держ. ун-т внутр. справ. Одеса: ОДУВС, 2011. 427 с.
9. Shevchuk O. et. all. Implementation of the right to health protection drug addicts (separate aspects). *Georgian Medical News*. № 3 (276). 2018. P. 161–167.
10. Орловська Н.А., Степанова Ю.П. Актуальні питання запобігання наркообігу: європейський досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 348–351.
11. Корнякова Т.В., Кондратьєва А.Г. Наркоманія: витоки, аспекти розвитку та протидії, стан сьогодення. *Науковий вісник приватного та публічного права*. 2022. № 6. С. 193–197.
12. Хруппа М. Виробити кримінологічне поняття нелегального обороту наркотичних засобів. *Право України*. 1994. № 3-4. С. 31–34.
13. Настюк В.Я., Шевчук О.М. Адміністрування наркоконтролю в Україні: навчальний посібник. Харків: Право, 2015. 272 с.
14. Миронюк Р.В. Публічне адміністрування: конспект лекцій. Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 81 с.
15. Зарубіжний досвід публічного адміністрування: метод. рек. / за заг. ред. Н.М. Мельтюхової. Київ: НАДУ, 2010. 28 с.
16. Ходоковський М.Б. Розвиток конвенційних норм міжнародного права, які регулюють вироблення, розподіл і застосування наркотичних речовин. *Вісн. Київськ. ун-ту. Серія «Право»*. 1969. № 9. С. 119–125.
17. Шевчук О.М. Правове регулювання у сфері контролю за обігом наркотиків: монографія. Харків: Право, 2017. 424 с.
18. Єдина Конвенція про наркотичні засоби 1961 року. URL: https://www.incb.org/documents/Narcotic-Drugs/1961-Convention/convention_1961_ru.pdf (дата звернення: 12.08.2024).
19. Конвенції про психотропні речовини 1971 року. URL: https://www.incb.org/documents/Psychotropics/conventions/convention_1971_ru.pdf (дата звернення: 12.08.2024).
20. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин: міжн. док. від 20.12.1988 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_096 (дата звернення: 12.08.2024).
21. Про схвалення Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р. *Офіційний вісник України*. 2013. № 76. С. 270. Ст. 2829.
22. Проект розпорядження КМ України «Про схвалення Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2023–2025 роки». URL: <https://www.apteka.ua/article/671797> (дата звернення: 12.08.2024).
23. Рекомендація Ради 2003/488/ЄС «Про запобігання та зменшення шкоди здоров'ю, пов'язаної із наркотичною залежністю» від 18 червня 2003 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_994#Text (дата звернення: 12.08.2024).

24. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
25. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжн. док. від 27.06.2014 р. № 984_011. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
26. EU Drugs Strategy 2021–2025 / Brussels, 18 December 2020. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14178-2020-INIT/en/pdf> (дата звернення: 12.08.2024).
27. EU Drugs Action Plan 2021-2025 2021/C 272/02 (ST/9819/2021/INIT) URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOC_2021_272_R_0002 (дата звернення: 12.08.2024).